

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

تدوین شاخص برای حوزه سلامت

جلسه مشورتی تدوین شاخص‌های حوزه سلامت - دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران: ۷ آذر ماه
۱۴۰۲

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت جمهوری اسلامی ایران

محتوای ارائه

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- اهمیت پایش و ارزیابی؛
- مطالب پایه؛
- تکنیک‌ها و ابزارها؛
- مرور شاخص‌های ارائه شده.

اهمیت پایش و ارزیابی - ۱

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- کدام برنامه‌ها در راستای اهداف تعیین شده پیش می‌روند؟ آیا پیشرفتی حاصل شده است؟
- آیا برنامه‌های در حال اجرا مقرون به صرفه هستند؟
- لذا: برنامه M&E که اساسی‌ترین بخش آن شاخص‌ها هست، به شیوه‌ای هماهنگ و پایدار با تمام بخش‌های مرتبط تدوین شود، اطلاعاتی تولید نماید که براحتی قابل استفاده باشد، به نیازها رسیدگی نماید و همه **ذینفعان کلیدی** را درگیر نماید. در نهایت نتایج تولید شده را در اختیار عموم قرار دهد و این نتایج به صورت استراتژیک در **سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و بهبود برنامه‌ها** استفاده شود.

اهمیت پایش و ارزیابی - ۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- جز اساسی تمام برنامه‌های M&E در راستای مدیریت مؤثر اقدامات و منابع در سطوح مختلف؛
- اگر به‌دقت تولید و مورد استفاده قرار نگیرند ممکن است با صرف منابع بسیار زیاد داده‌های کم ارزش تولید نمایند؛
- چالش‌های مرتبط به شاخص‌ها مانند: کیفیت، جامعیت، درست بودن، قابلیت اجرایی و ... از همان ابتدا مدنظر قرار گیرند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

مسائل و موضوعات پایه در خصوص شاخص‌های حوزه سلامت در زمان تدوین برنامه

M&E

در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

به ندرت نیاز به طراحی شاخص‌های جدید هست. در برابر این موضوع مقاومت کنید.
اگر فکر می‌کنید که یک شاخص جدید بهتر از هر شاخص دیگری است، پرسید که چرا هیچ‌کس قبلاً از آن استفاده نکرده است.

- شاخص چیست؟
- چرا شاخص مفید است؟
- اجزای ضروری شاخص چیست؟
- انواع مختلف شاخص ها چه انواعی هستند؟
- هرم شاخص چیست؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

شاخص چیست؟

شاخص چیست؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- شاخص نمادی است که نشان می‌دهد اساساً برنامه‌ای وجود دارد یا نه؟
- شاخص برای ارائه وضعیت یک موقعیت یا شرایط استفاده می‌شود؛
- شاخص در واقع یک معیار (متریک) کمی است که اطلاعات مورد نیاز برای نظارت بر عملکرد، اندازه‌گیری دستاوردها و ارزیابی پاسخگویی فراهم می‌کند؛
- نکته مهم این است که معیار عددی ساده می‌تواند به‌عنوان یک ابزار عددی ساده استفاده نمود تا اطلاعاتی در خصوص کیفیت یک فعالیت، پروژه یا برنامه ارائه داد؛
- مهم: در برنامه‌های M&E شاخص صرفاً کمی نیست و ارزیابی کیفی هم در چارچوب می‌تواند لحاظ شود.

شاخص چیست؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- شاخص کمی: (Ratio، Proportion و Rates)؛
- شاخص کیفی: (وجود یا عدم وجود یک موضوع).
- در این متن در مورد شاخص‌های کمی صحبت می‌شود.

شاخص چیست؟

اطلاعات کلیدی که شاخص باید ارائه کند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

• معیار عددی یا متریک (Quantitative Metric) – ارائه اطلاعات بر اساس مقیاس عددی.

• مثال شاخص به عنوان معیار عددی: درصد مراکز خدمات جامع سلامت که تحت نظر برنامه پزشک خانواده شهری فعالیت می کنند، یک نمونه از شاخص کمی ساده است.

• مثال شاخص به عنوان ارزیابی کیفی: درصد مراکز خدمات جامع سلامت که دارای تیم سلامت کافی برای اجرای برنامه پزشک خانواده شهری هستند، یک نمونه از شاخص برای ارزیابی کیفیت محسوب می شود.

• عملکرد (Performance) – عملکرد یک فعالیت، پروژه یا برنامه، با اقدامات مؤثر یا کارآمد اندازه گیری می شود.

• مثال: درصد مراکز ارائه خدمات سلامت، مجری برنامه پزشک خانواده، که تمام جمعیت تحت پوشش را ثبت نام کرده اند.

• دستاورد (Achievement) – نتایج موفقیت آمیز یک فعالیت، پروژه یا برنامه را اندازه می گیرد.

• مثال: درصد مراکز ارائه خدمات سلامت مجری برنامه پزشک خانواده، که رضایت خدمت گیرنده در این مراکز مطلوب است.

• پاسخگویی (Accountability) – پاسخگویی، به مسئولیت عملکرد و یا دستاوردهای یک فعالیت، پروژه یا برنامه اشاره دارد.

• مثال: درصد مراکز مجری برنامه پزشک خانواده شهری که پیگیری مؤثر برای اجرای پوشش مؤثر فشارخون در جمعیت تحت پوشش انجام می دهند.

• شاخص‌های انتخابی را بر اساس این سه معیار دسته‌بندی کنید:

- ۱- آیا شاخص عملکرد را می‌سنجد؟
- ۲- آیا شاخص دستاورد را می‌سنجد؟
- ۳- آیا شاخص پاسخگویی را می‌سنجد؟

قبل از بررسی برای این سه معیار باید مشخص شود، مورد انتخابی شاخص است یا نه؟

شاخص چیست؟

مشخصات یک شاخص خوب-۱

nihr.tums.ac.ir

دانشگاه علوم پزشکی تهران

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

- واضح و ساده باشد؛

- تمرکز بر روی یک موضوع واحد داشته باشد و اطلاعات مربوط به یک موضوع را ارائه می‌کند؛ بویژه اطلاعاتی ارائه کند که بینش

- استراتژیک مورد نیاز برای برنامه‌ریزی مؤثر، تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری صحیح فراهم می‌کند؛

- امکان گردآوری داده‌های مورد نیاز و معتبر را داشته باشد؛

- شاخص باید به‌طور دقیق آنچه را که باید گردآوری نماید، بتواند کاملاً دقیق گردآوری کند؛

-

- از میان **دهها عامل** به‌عنوان مشخصات شاخص خوب، سه عامل به‌دلیل تأثیر آنها بر اعتبار داده‌ها، باید همواره در تدوین

شاخص‌ها مدنظر قرار گیرد:

الف- روایی (Validity)؛ ب- پایایی (Reliability)؛ و ج- سوگیری (Bias).

شاخص چیست؟

مشخصات یک شاخص خوب-۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- هر موضوعی که باعث می شود سه عامل مذکور تحت تأثیر قرار گیرد، تصمیم عاقلانه برای تغییر شاخص است.
- اصل مهم: هر شاخصی به اندازه کیفیت داده‌هایی که گردآوری می کند اهمیت دارد و در صورتی که داده‌ها معتبر و قابل اعتماد نباشد یا با سوگیری همراه باشد، شاخص باید تغییر کند.

شاخص چیست؟

مشخصات یک شاخص خوب-۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- **روایی:** دقت اندازه‌گیری. آنچه را که دنبال آن هستیم، به‌طور دقیق اندازه‌گیری می‌کند.
- **پایایی:** قابلیت اطمینان. اگر در شرایط دیگری بخواهیم شاخص را اندازه‌گیری کنیم به همان عدد قبلی می‌رسیم.
- **سوگیری:** خطای نظام‌مند (سیستماتیک) است که در حین گردآوری داده‌ها یا تفسیر آنها می‌تواند رخ بدهد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

چرا شاخص مفید است؟

- مقایسه روندها، مناطق و برنامه‌ها را امکانپذیر می‌سازد؛
- داده‌های خام امکان مقایسه زمانی / مکانی و تفسیرها را ندارد؛
- اطلاعات استراتژیکی ارائه می‌کنند که جهت‌گیری برنامه‌ها را می‌توانند تعیین کنند؛
- تصویر مناسبی از وضعیت ارائه می‌کنند؛
- بدون شاخص، مدیریت در واقع با چشم بسته انجام می‌شود؛
-

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

اجزای ضروری شاخص چیست؟

اجزای ضروری شاخص - ۱

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

شناسنامه شاخص اجزای ضروری شاخص است: داده‌هایی برای داده‌ها!

برای تعیین اینکه مشخص شود اجزای ضروری برای یک شاخص گنجانده شده است یا نه، پاسخ به این پرسش‌ها می‌تواند کمک کننده باشد:

- آیا شاخص دارای **عنوان و تعریف واضحی** هست؟
- آیا شاخص دارای **هدف و منطق** مشخصی هست؟
- آیا **روش اندازه‌گیری** شاخص به‌طور مشخص ارائه شده است (صورت، مخرح و نحوه محاسبات)؟
- آیا روش **جمع‌آوری داده‌ها و ابزار جمع‌آوری داده** برای هر شاخص، به‌طور واضح ارائه شده است؟
- آیا **تناوب** گردآوری داده‌ها به‌طور واضح ارائه شده است؟
- آیا **تفکیک** داده‌های مرتبط به‌طور مشخصی ارائه شده است؟
- آیا **دستورالعملی** برای تفسیر و استفاده از داده‌های این شاخص ارائه شده است؟
- نقاط **قوت و ضعف** شاخص و چالش‌هایی که در استفاده از آن ممکن است رخ بدهد، ارائه شده است؟
- **منابع مرتبط** برای دریافت اطلاعات بیشتر در مورد شاخص ارائه شده است؟
- موضوع مهم: قبل از ارائه شاخص برای گردآوری اطلاعات ضرورت دارد یک بار هر شاخصی پایلوت شود تا از اتلاف منابع احتمالی در صورت نامناسب بودن شاخص پیشگیری شود!

اجزای ضروری شاخص - ۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- **عنوان:** ساده و مختصر که تمرکز شاخص را نشان می‌دهد.
- **تعریف:** توضیح واضح و مختصر از شاخص.
- **هدف:** چرا این شاخص باید باشد؟
- **روش اندازه‌گیری:** اقدامات مشخص و منطقی برای اندازه‌گیری شاخص. به‌طور مثال: ابزار گردآوری داده‌ها، چارچوب نمونه‌گیری و کنترل و تضمین کیفیت داده‌ها.
- **صورت و مخرج کسر:** هر شاخص از یک کسر تشکیل شده است که باید هر دو جز آن مشخص باشد.
- **محاسبه:** مراحل تعیین مقدار شاخص.

اجزای ضروری شاخص - ۳

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nih.tums.ac.ir

- روش‌های گردآوری داده‌ها: به‌طور مثال پیمایش، داده‌های جاری، برآوردها و مدلسازی‌ها و ...
- ابزار گردآوری داده‌ها: پرسشنامه، مصاحبه، چک لیست و ...
- تناوب گردآوری داده‌ها: فواصل زمانی برای گردآوری داده.
- تفکیک داده‌ها: زیرگروه‌هایی که داده‌ها بر اساس آنها گردآوری می‌شود.
- دستورالعمل تفسیر و استفاده از داده‌ها: تفسیر اطلاعات به‌طور مثال مفهوم شاخص بالا یا پایین چیست؟
- نقاط قوت و ضعف: شاخص چه چیزی را خوب اندازه‌گیری و ارائه می‌کند و چه مواردی را نه؟
- چالش‌ها: موانع یا مشکلات بالقوه‌ای که ممکن است بر استفاده از یک شاخص یا بر دقت / اعتبار یافته‌های آن تأثیر بگذارد.
- منابع مرتبط یا اطلاعات تکمیلی: منابع اضافی، مقادیر قبلی، اطلاعات زمینه‌ای و غیره.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

انواع مختلف شاخص

انواع شاخص‌های مختلف - ۱

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- دو رویکرد اصلی برای تعریف انواع شاخص‌ها می‌توان اعلام کرد:
 - شباهت‌های موضوعی؛
 - نقش نسبی یا تأثیر شاخص‌ها بر موضوعات مورد بررسی.
- در انتخاب تعداد شاخص‌ها رویکرد متعادلی داشته باشید. اگر تعداد شاخص‌ها محدود باشد و تصویر نادرستی از موضوع ارائه دهد.
 - اگر تعداد خیلی زیاد باشد تفسیر و جمع‌بندی نتایج سخت باشد.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

انواع شاخص‌های مختلف - ۲

- **شباهت‌های موضوعی:**
 - پیامدهای ، اثر، ساختار و خطمشی (سیاست).
- **نقش نسبی یا تأثیر شاخص‌ها (Stepwise Approaches):**
 - ورودی، خروجی، پیامد و تأثیر.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

هرم شاخص‌ها

هرم شاخص - ۱

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- مفهوم ساده‌ای که برای بیان بهتر شاخص طراحی شده است.
- بیشترین کاربرد را زمانی دارد که در سطوح مختلف به‌طور همزمان شاخص تدوین می‌شود و لازم است تعادل بین تعداد و انواع شاخص‌ها و ارتباطات بین سطوح برقرار شود.
- در این هرم، اطلاعات حاصل از پایین‌ترین سطح باید اطلاعات سطح بالاتر را تأمین نماید.

هرم شاخص ۲-

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

ملی

سطح ستادی
معاونت (معاون)

سطح دفاتر معاونت (دفاتر)

جهانی

ملی

معاونت

هرم شاخص - ۲

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

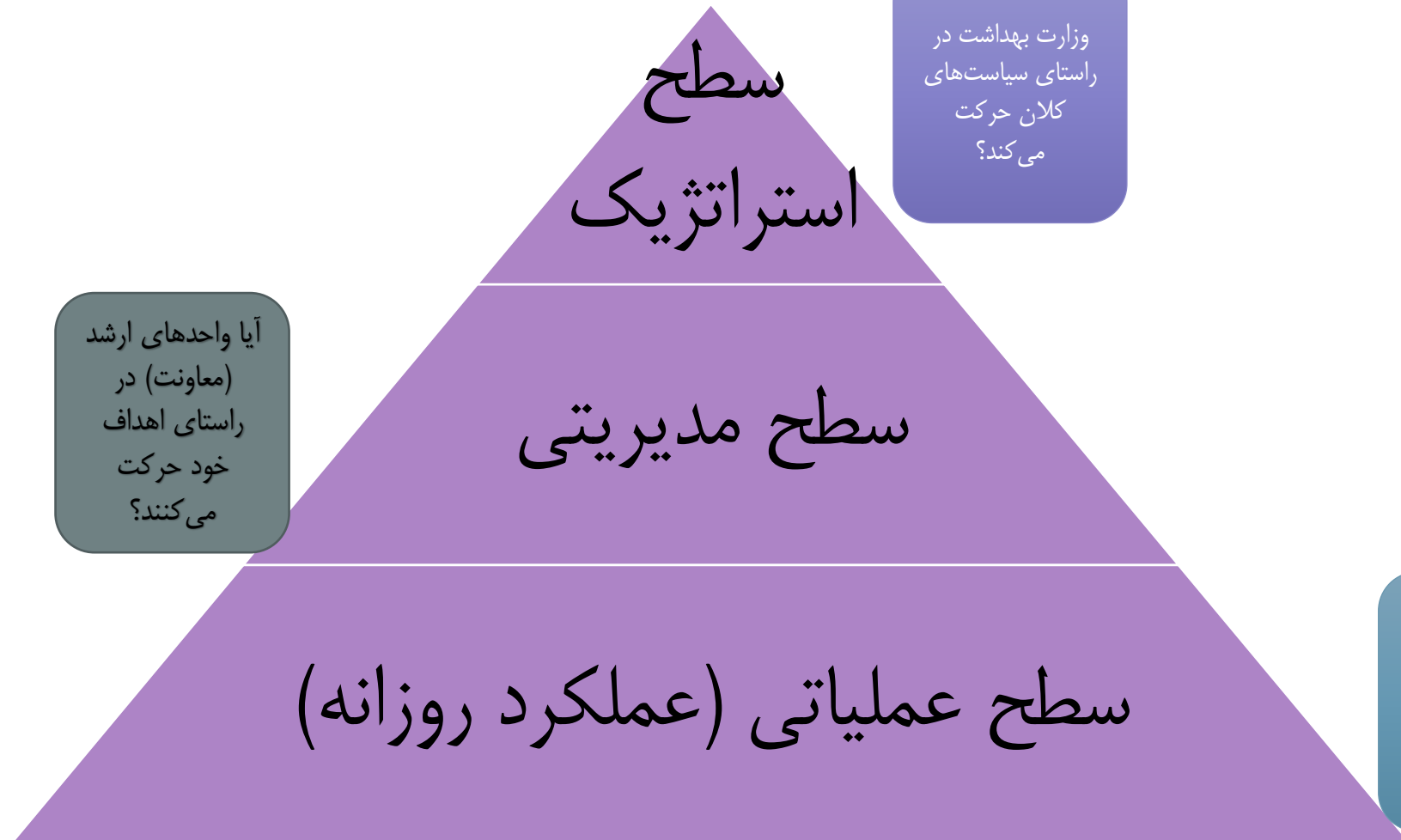

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

هرم شاخص - ۳

جمهوری اسلامی ایران

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

جمهوری اسلامی ایران

- سطح اول هرم: اگر این سطح را پروژه‌ها و برنامه‌های عملیاتی معاونت‌ها / دفاتر بدانیم، باید تعداد شاخص‌ها به حدی کافی باشد که امکان سنجش عملکرد هر واحد برای هر برنامه قابل اندازه‌گیری باشد و سپس همین شاخص‌ها در مجموع ورودی اطلاعات مرحله بعد تلقی می‌شود. این سطح را می‌توان به سطوح فرعی‌تر با همین رویکرد تقسیم کرد. بسیاری از این شاخص‌ها ممکن است کاربرد ملی نداشته باشند؛
- سطح دوم هرم: اگر این سطح را سطح ملی در نظر بگیریم، می‌توان سطوح فرعی‌تری هم ایجاد کرد به‌طور مثال دانشگاهی، استانی و ... از سویی شاخصی باید انتخاب شود که در سطح انتخابی مفهوم داشته باشد؛
- سطح سوم هرم: چشم‌انداز جهانی در مورد موضوع ارائه می‌کنند. شاخص‌ها برای مقایسه عملکرد کشورها قابل استفاده است.

- هر معاونت / دفتر هرم شاخص‌ها را ترسیم نماید.
- هر معاونت / دفتر می‌تواند یک یا بیشتر از یک هرم ترسیم نماید.
- هر معاونت / دفتر تعداد شاخص‌های موجود در هر سطح هرم را ارائه کند.
- آیا تعادل بین سطوح هرم برقرار است؟
- هر معاونت / دفتر هرم مرتبط با گروه برنامه‌ریزی را ترسیم نماید.
- آیا انتخاب شاخص‌ها برای بالاترین سطح هرم (دفتر برنامه‌ریزی) بدرستی انتخاب شده است؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

تکنیک‌ها و ابزارها در خصوص شاخص‌های حوزه سلامت در زمان تدوین برنامه

M&E

در وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

تکنیک‌ها و ابزارها

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- استانداردهای شاخص‌ها؛
- گردآوری داده‌ها برای ابزارها؛
- تحلیل داده‌ها.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

استانداردهای شاخص‌ها

استاندارد شاخص‌ها

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

۶ معیار برای تعیین اینکه شاخص استاندارد هست یا نه، استفاده می‌شود:

- شاخص، مورد نیاز و مفید است؛
- از نظر فنی مناسب باشد؛
- به طور کامل و دقیق تعریف شده باشد تا همه بتوانند مفهوم آن را درک نمایند؛
- اندازه‌گیری آن امکانپذیر باشد؛
- مبنای استفاده از آن ارائه شده باشد؛
- پایلوت شده باشد و به صورت عملیاتی استفاده شده باشد؛
- مجموعه کلی شاخص‌ها منسجم و مرتبط باشد.

استاندارد یک - مورد نیاز و مفید

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihhr.tums.ac.ir

- پرسش ۱: آیا شواهدی موجود هستند که نشان دهند این شاخص در سطح عملیاتی ضروری است؟
- پرسش ۲: آیا اطلاعاتی که از طریق این شاخص جمع‌آوری می‌شود، برای ذینفعانی که از این اطلاعات نیاز دارند، مفید خواهد بود و آیا از آن‌ها استفاده می‌شود؟
- پرسش ۳: چگونه اطلاعات این شاخص در عمل مورد استفاده قرار می‌گیرد؟
- پرسش ۴: این اطلاعات چه تأثیری بر برنامه‌ریزی و تصمیم‌گیری خواهد داشت؟
- پرسش ۵: آیا این اطلاعات از سایر شاخص‌ها یا منابع دیگر قابل دسترسی است؟
- پرسش ۶: آیا این شاخص با سایر شاخص‌ها هماهنگ است؟

استاندارد دو - مناسب از نظر فنی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- پرسش ۱: آیا ماهیت فنی شاخص آن مورد تأیید است؟
- پرسش ۲: آیا شاخص قابل اعتماد و معتبر هست؟
- پرسش ۳: آیا توسط یک گروه داوری و مرور شده است (peer-reviewed)؟

استاندارد سه - تعریف دقیق و کامل

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

• در تعریف شاخص تمام این موارد باید به درستی ارائه شده باشد:

- عنوان و تعریف؛
- هدف؛
- روش اندازه‌گیری؛
- صورت و مخرج کسر؛
- محاسبه؛
- روش‌های گردآوری داده‌ها؛
- ابزار گردآوری داده‌ها؛
- تناوب گردآوری داده‌ها؛
- تفکیک داده‌ها؛
- دستورالعمل تفسیر و استفاده از داده‌ها؛
- نقاط قوت و ضعف؛
- چالش‌ها؛
- منابع مرتبط یا اطلاعات تکمیلی.

استاندارد چهار - امکان اندازه گیری

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- **پرسش ۱:** چقدر سیستم‌ها، ابزارها و مکانیسم‌های مورد نیاز برای جمع‌آوری، تفسیر و بهره‌برداری از داده‌ها برای این شاخص کارایی دارند؟
- **پرسش ۲:** چگونه این شاخص در چارچوب و سامانه ملی پایش و ارزیابی ادغام خواهد شد؟
- **پرسش ۳:** تا چه حد منابع مالی و انسانی برای اندازه‌گیری این شاخص موجود هستند؟
- **پرسش ۴:** چه شواهدی وجود دارد که اندازه‌گیری این شاخص ارزش هزینه‌ای دارد؟

استاندارد پنج - پایلوت

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- پرسش ۱: تاکنون پایلوت شده است و به طور عملیاتی اندازه گیری شده است؟
- پرسش ۲: بخشی از مجموعه‌ای است که در ارزیابی عملکرد واحد بکار گرفته شده باشد؟

استاندارد شش - مجموعه منسجم

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- پرسش ۱: آیا تعداد شاخص‌ها مناسب است؟
- پرسش ۲: آیا مجموعه شاخص‌ها، سطوح مختلف پایش و ارزیابی را در برمی‌گیرد؟
- پرسش ۳: تصویر کلی از موضوع را ارائه می‌دهد؟

- سطوح پایش و ارزیابی در مجموعه شاخص‌های فعلی مشخص شده است؟
- هدف چیست؟ ارزیابی چه سطحی مدنظر است؟ (ملی / معاونتی / برنامه عملیاتی؟)
- مهم: هر سه سطح در این دفتر قابل اندازه‌گیری است.
- آیا شاخص‌های هر سطح ارائه شده است؟ تعداد شاخص‌های هر سطح ارائه شود.
- استانداردهای شاخص‌ها در هر سطح بررسی شود.
- آیا مجموعه شاخص‌ها منسجم است؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

ابزارها و منابع گردآوری داده‌ها برای شاخص‌ها

ابزارها و منابع

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- سرشماری و داده‌های ثبتی؛
- پیمایش‌های سطح جمعیت؛
- پیمایش‌های سطح مراکز؛
- نظام‌های مراقبت؛
- تخمین‌ها؛
- مدلسازی‌ها؛
- مطالعات موردی؛
- اطلاعات جاری نظام سلامت.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

ارزیابی شاخص‌های موجود

ارزیابی شاخص‌های موجود

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

- نام برنامه چیست (ارزیابی عملکرد؟ ارزیابی عملکرد کجا)؟
- هدف از ارزیابی توأم واحدها چیست؟
- آیا دسته‌بندی واحدها امکان‌پذیر است؟ (ارائه خدمت، اداری، مدیریتی، ...)
- آیا ارتباط واحدها مهم است؟ چگونه برنامه‌های واحدهای مختلف برهم می‌توانند مؤثر باشند؟
- کدام شاخص در راستای ارزیابی برنامه استراتژیک کلی وزارت بهداشت است؟
- کدام شاخص در سطح پایش و ارزیابی معاونت / دفتر هست؟
- کدام شاخص صرفاً در سطح برنامه عملیاتی واحدهای زیر مجموعه معاونت / دفاتر است؟

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

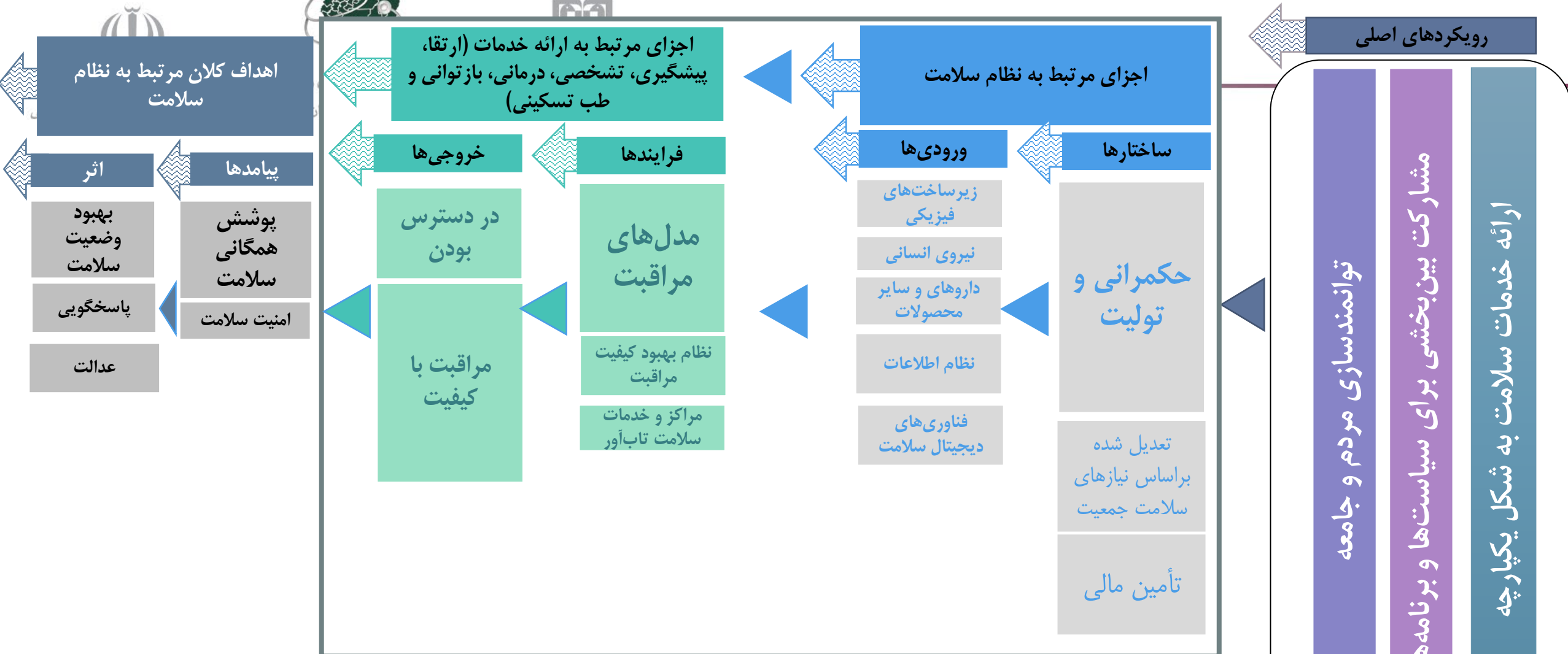
ملاحظات

• مجموعه حاضر شاخص‌های اساسی (Core Indicators) تلقی می‌شود؛

- There is no optimal number of core indicators but an approximate indication based on country experiences would suggest that for national, **high-level strategic decision-making** the total number of indicators should not exceed 25.

چارچوب مفهومی پایش و ارزیابی حوزه سلامت

مؤلفه‌های تعیین کننده سلامت و عوامل خطر سلامتی

پایش اثر

پایش عملکرد وزارت بهداشت

پایش ظرفیت وزارت بهداشت

پایش کیفیت، عدالت و تاب‌آوری

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

کارکرد و اهداف نظام سلامتی

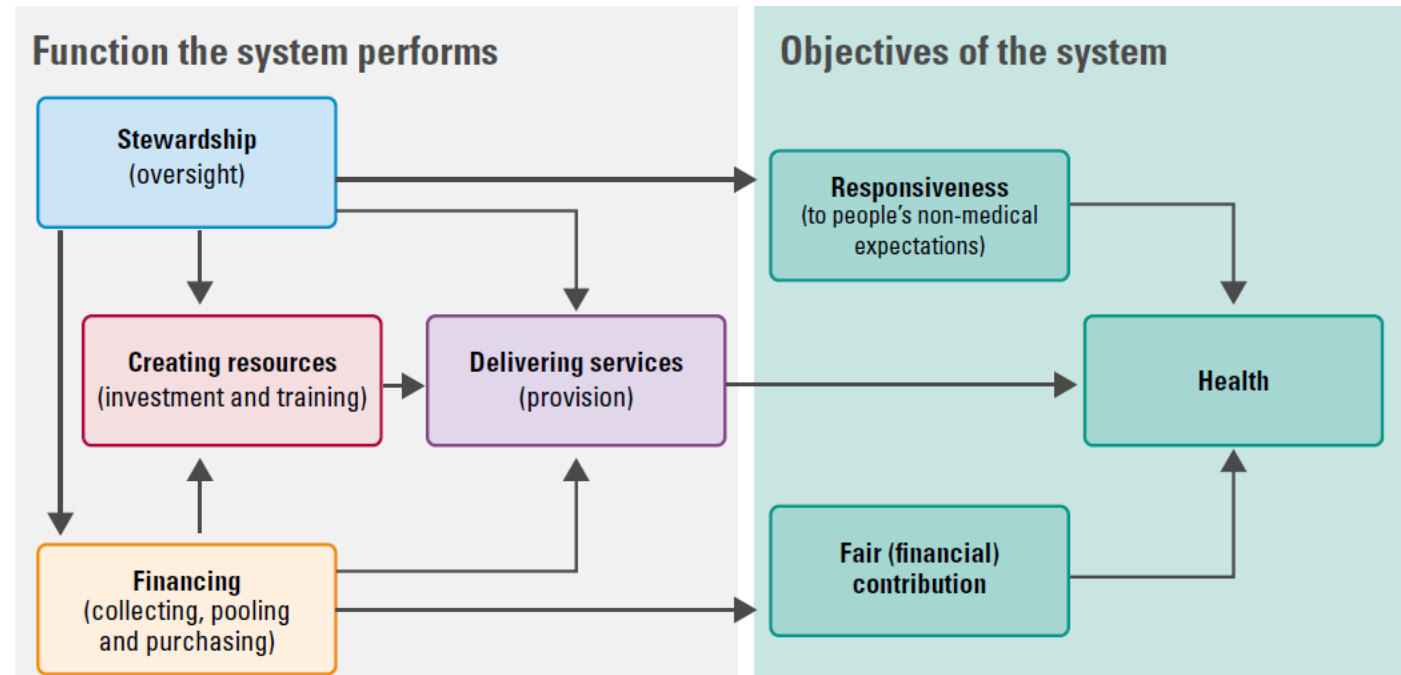
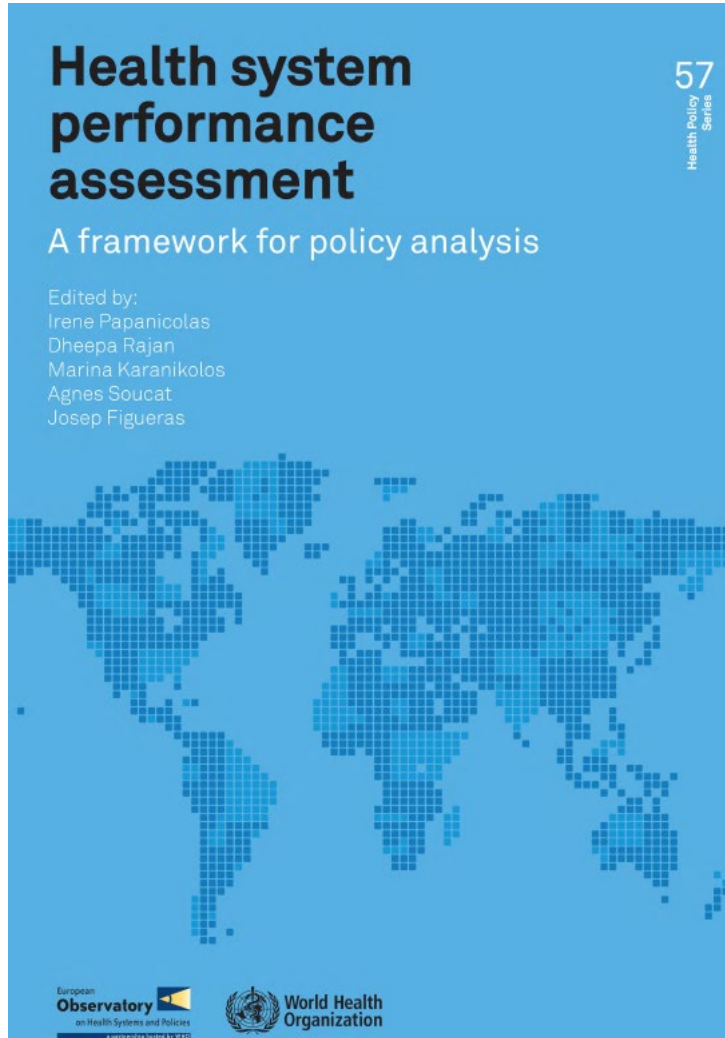
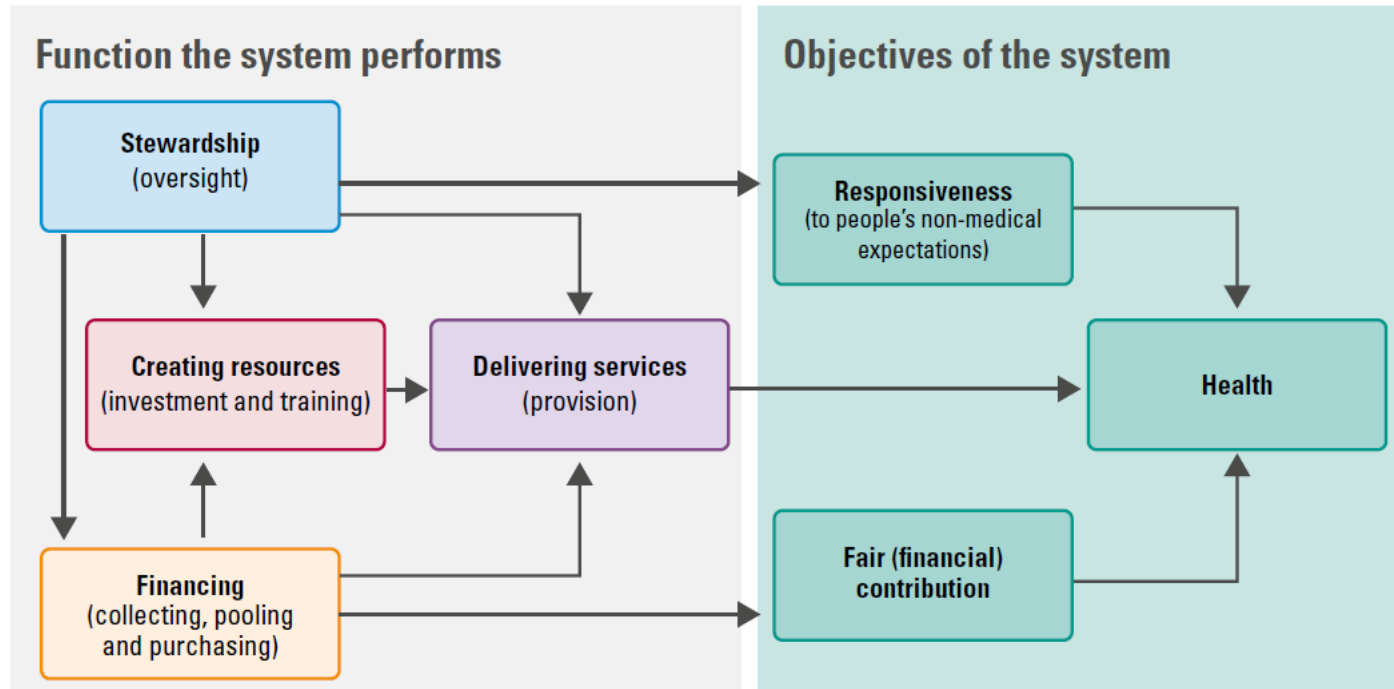

Fig. 2.1 Relationship between functions and objectives of a health system

جمهوری اسلامی ایران
وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت
جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه علوم پزشکی تهران

nihr.tums.ac.ir

با تشکر از حضور و توجه شما

دکتر الهام احمدنژاد، دانشیار اپیدمیولوژی

مؤسسه ملی تحقیقات سلامت

elhamahmadnezhad@gmail.pcm

09123468777